

Synopsis Analytica Libri Contra Coelestes Prophetas, Qvem Reverendus Pater D. M. Lvthervs In Causa Sacramentaria scripsit : In forma thesium proposita, ad quas in solenni publica disputatione sub auspicijs Seruatoris Christi Præsides Georgio Mylio, S. Theologiæ Doctore Et Professore publico ... Respondebit pro summo in Theologia gradu consequendo M. Bertholdvs Starck Mvlhvsinvs, Ecclesiæ Thomæpontanæ pastor, die XX. Septembris hora [et] loco consuetis

Rostochii: Myliander, 1589

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1786004186>

Druck Freier Zugang

Diss. theol.

fr. Luther.

Mylinus praes. sup. Haron.

Staron

1114. 50.

LB Theol. 4004 Caps. 6 < 216 Jhd

LIBRI CONTRA
COELES TES PROPHE TAS,
QVEM REVERENDVS PATERD. M. LV THERVS IN CAUSA SACRA-
mentaria scripsit: In forma thesium proposi-
ta, ad quas in solenni publica disputa-
tione sub auspicijs Serua-
toris Christi*Praside*

G E O R G I O M Y L L I O,

S. THEOLOGIE DOCTORE ET
Professore publico, atque pro tempore
Rectore, & facultatis Theologi-
cae Decano,Respondebit pro summo in Theologia
gradu consequendoM. BERTHOLDVS STARCK

MVLHVSINVS, ECCLESIAE

Thomae pontanae pastor, die XX.

Septembris hora & loco
consuetis.

R O S T O C H I I

Excudebat Stephanus Myliander.

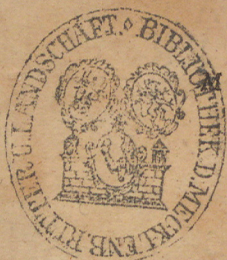
A N N O

C I O I O . X I C .

AMPLISSIMIS & PRAES-
TANTISSIMIS VIRIS

DD. IOSIÆ MARCO, AVLÆ
VINARIENSIS CONSILIARIO,
ET

MICHAELI WIRTHIO Aulæ Coburgen-
sis Cancellario, Iureconsultis celeberrimis
Dominis & amicis
suis colendis.

DEPLORAVNT, VIRI AMPLISSIMI,
Patroni colendi, patres quidam Ecclesiastici temporum
suorum infelicitatem, cum errorum atq; hæresium inua-
lescentium furores, & summam sui seculi ingritudi-
nem erga reuelatam Euangelij lucem conspexerunt, adeo
vt Athanasio etiam hac occasione exclamare libuerit, *ὦ κύριε, εἰς ἕξ
καιρὸς με τέρηκας*, Nunquam mihi magis in hunc modum ex-
clamare libuit, quàm hoc tempore quo maximæ mundi parti sordere
quasi videmus beatissimam illam doctrinæ cœlestis gratiam: pluri-
mis hoc vnum curæ esse conspicimus, vt Euangelici depositi sincerita-
tem corrumpant: qui reliqui sunt ex grege Euangelico, eos ita iam seg-
nescere animaduertimus, vt pro puritate doctrinæ conseruanda vix ma-
gis elaborent, quam si id tribolare duntaxat esset *καρμῆλιον*. Cæte-
ra scribere quid attinet? Quod scripta Lutheri, quæ Polemica vocan-
tur, nunc à quamplurimis exautorantur, & quia Calvinistis vnguis ea
sunt in oculis, à multis eo loco haberi solent, vt ab Ecclesiarum deposi-
tito eximenda videantur: quam speciem habet quæso? quid consilij
habet? quoniam obtinet? An per quæ scripta nobis, si quæ ad-
huc superest, parca est in doctrina sinceritas retentæ, ea nos iam ab
Ecclesia profigabimus, An hoc Lutherus de posteritate meruit? O in-
gratitudinem. Et quid est tandem causæ obsecro, cur ista scripta ex Ec-
clesia proscribantur? Si rebus ipsis inest falsitas, cur ea non notatur &
conuincitur? Sin modus scriptiois reprehenditur: an hoc tanti est, vt
propterea libri integri ignominiam exilij sustineant? Imò qui nam isti

son- th
ufo-
son
eritgar

undior

qd. inuolubili bonorum nomine captandis sunt vol
ta. via sollebile ceteris piosis & holo qd. magna
reponi solle. amissimodi amicis vt hospiti. amoris
si pignora solubantur donari et nominem ut ppetua.

sunt, qui diuinum in heroe isto spiritum iudicare & damnari audent? Praclarum vero Calvinistarum de nostra Ecclesia meritum, propter quod tantisper istis gratificemur, vt boni istius tanti, tamq; diuini iacturam faciamus. Et quæ hic quæso æquitas conspiciatur? Sacramentarijs vix iam quicquam scribere librorum, præter Polemica consuetum est. Hæc passim venalia prostant, hæc omnes Bibliopolarum officinas, adeoq; mercatus omnes complent: hæc in omnium manibus impune versantur. Quæ vero Lutherus diuino spiritu actus contra istos scripsit, ab Ecclesia exulenti? O tempora, omores. Si quæ Ecclesiam premunt aduersitates & ærumnæ, ausim affirmare, hanc vel solam ingratitude esse, quæ omnem istarum atrocitatem abunde promereatur. In veterum scriptis sic iudicatum fuit, si comparatio instituenda sit, summam laudem ea scripta mereri, quæ pro defensione veritatis aduersus hæreticos sunt conscripta quippe in quibus vis Spiritus miranda se præcipue exeruerit. Hinc Polemica Augustini scripta, reliquis omnibus longe præferuntur. Idem apud pios & de religione sincere sentientes omnes, de Lutheri scriptis debebat esse iudicium, idque eo magis, quod ea ingruunt tempora, quibus posteritati magnus istorum scriptorum vsus futurus est. Quæ cum ita sint, in eam curam nostro ordini sedulo incumbendum puto, vt pro horum scriptorum autoritate tuenda, saltem quantum in nobis est, opis afferamus. Quod ego meo loco facturum me hoc Analitico librorum istorum instituto per publicas disputationes vtilissimè confido. Cuius instituti primitias vobis, viri Amplissim dedico atque consecro, maiorem in modum obsecrans, vt hoc animi mei Vestrorum honorum commodorumque studiosissimi pignus atque testimonium interpretemini, & me, quo cepistis, fauore prosequi nunquam desinat. Valete.

Data 13. Sept. 1589. Ienæ.

G. MYLIUS D.

ΣΥΝΟΠΣΙΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ

libri Lutherani aduersus cœlestes Pro-
phetas in causa Sacramentaria.

Libri, qui à B. Luthero in causa Sacramentaria scri-
ptus est, *ἀντιπροφητικῶς σύντομον* proposituri, non
abs re fecerimus, si *προλεγόμενα* primum præmitta-
mus: tum partes libri breuiter & perspicuè expona-
mus: tandem aphorismos ex tota tractatione exceptos, in vsum
veritatis cœlestis studiosorum fideliter annotemus.

II. Argumentum libri, quemadmodum titulus ipse præ se fert,
ad genus causæ *δικαιικὸν* pertinet. In eo enim totus est Lu-
therus, vt non tantum veritatem sanæ doctrinæ, de vera & sub-
stantiali præsentia, exhibitione & sumptione Corporis & San-
guinis Dominici in Sacrosancta Synaxi tueatur: sed furores eti-
am & strophas infelicis illius, Sacramentorum omnium nostri
seculi, Patriarchæ, Carolstadij nimirum, detegat & refutet: &
sub vnus ac primæ actionis Sacramentariæ specimine, totius cau-
sæ Sacramentariæ *ἐπεροδιδοσκαλίαν, ἢ περιέστικλον μετατολογίαν*
repræsentet: Scriptum ergo totum est, vt Theologi appellant, *τὸ*
λεγκτικόν: vt Politici loquuntur, *πολεμικόν*: vt Sacramentarijs ca-
uillari placet, *ἐριτικόν ἢ ἐπιτιθετικόν*, & ipsorum iudicio, tan-
tum non infamosorum scriptorum censu computandum.

III. Status libri *δικαλογικὸς* est. Quæritur enim, Iurène fa-
ctum sit à Carolstadio, qui in ipso reformatæ Ecclesiæ gremio
versatus, deserta sanioris doctrinæ, atq; nuper à fermento Milita-
tico repurgatæ veritate simplicitateq; *ἰδιογνωμῆνον ἔπραξεσ-*
σέν ceperat, negataq; Corporis & Sanguinis Dominici in S.
Synaxi *πρᾶσιν*, schismatis telam obfuerat, quo *τρα-*
γικώτερον excitari à Satana vix vllum poterat.

IIII. Scriptus est Liber anno illo fatali planè ac funesto 1525-
quo & Luthero haud ira pridem ex Parhmo Vitebergam re-
uerſo, extremum ab Imperatore R. periculum imminabat; &
Papa celebrato Iubilæo in perniciem tenellæ Ecclesiæ totus in-
cum-

*prohibens q
a se insim
it ad Gal
phara in
scap. fol 33*

*vani
fin*

eumbabat: & fanaticus Anabaptistarum furor totis agminibus erumpebat: deniq; turba rusticana cestro seditionum acta, in facta sua ruere cœlo impetu passim cernebatur. Quo tempore quemadmodum pacis præco strenuus fuit Lutherus, qui ab armis & seditione fideles omnes acriter dehortabatur: ita iusticiam etiam piè dilexit, hoc est, gnauiter aduigilauit, ne veritatis depositum, à Deo peculiariter creditum, damni quicquam ab autoribus schismatum acciperet: Vt est sanè fidelis doctoris cuiusq; de patrocinio veritatis vel periculorum quorumcunq; metu, vel publicarum calamitatum terrore, nihil quicquam remittere.

Zachar. 8.

V. Occasionem libro scribendo hominis, quem dixi, fanatici intemperies, & foedissima Misterij Eucharistici deprauatio præbuit, quam ille edito in publicum libro, doctrinâq; Lutheri virulentissimè exagitata admisit. Qui tamen liber non inuito, quin imò hoc ipsum maximè oprante Luthero, in publicum prodijt: & aded quidem oprante, vt huius editionem aurei nummi donatione à Carolstadio redemerit.

VI. Exagitant hoc factum odiosè Sacramentarij, & partim Φ *lovenixian* interpretantur in Luthero, qui litis materiam auro etiam emerit: partim hinc autorem schismatis Sacramentarij eundem proclamandi, ansam sumunt. Verum vtrumq; candore suæ sectæ proprio, hoc est, planè nullo.

Ambrosius
VVolfius p.
1. contra
funda Luth
post doct.
prefation.

VII. Enimuerò cum Carolstadius & coràm, & per literas Luthero scriptiones aduersarias frequenter iam fuisset comminatus. nec raro conquestus itidem, per Lutherum stare, quo minus Typographiæ beneficium obtingere suis scriptis posset, sic haud obscure innuens, quasi à scriptis suis Lutherus sibi metuere: simul autem expertus fuisset Lutherus, hypocritæ illius fanaticos errores, quos viua voce facilè tegebat, & specie sanctioniæ palliabat, in lucem proditos, nocere Ecclesiæ minus posse, quàm clandestinò serpentes: neq; de sua innocentia, bonitateq; causæ restari luculentius, neq; de Ecclesia mereri præclarius potuit, quàm vt tradita hypocritæ mercede inicitatis, cum fructu publico eliceret, quod cum ecclesiæ damno haud exiguo diutius forte latitatum fuerat.

A 3

VIII,

VIII. Iam cum Luthero in Pathmo agente, Carolstadius Ecclesiam Vitebergensem tum temporis & pacatissimam & florentissimam, putidissimis suis paradoxis sceleratissime turbavit: & ad sedandas illas turbas Luthero Vitebergam ex Pathmo reuerso, Carolstadius deserta statione Orlemundam se contulerit, & per vim ibi sine vocatione raptato pastoratu, Turingiam vicinam Sacramentalismo suo impleuerit, ad quem propulsandum publica Electoris autoritate Lutherus tandem missus fuit: an esse potest frons aliqua tam perfrecta, vt schismatis istius autorem insimulare sanctissimum virum Dei ausit?

Vide Sleidam
lib. 3.

IX. Sed ad huius calumniae refutationem vnus Philippi Melanthonis sufficit autoritas, cuius in praefatione libelli de Veterum sententijs de Coena Domini haec Verba leguntur: Carolstadius primum excitauit hunc tumultum: Et mox: Controuersiam de Coena Domini, tantum odio Lutheri, non aliqua pietatis opinione mouit. Etenim cum *εισανομομαχία* ipsius à Luthero improbata esset, cepit iste inflammatus immani cupiditate vindictae, quærere causam vendibilem, qua Lutheri existimationem prorsus obrueret. Bona pars Germaniae testari possit, nihil me in hac re fingere. Quanquam si testibus opus sit, libelli ipsius aduersus autorem dicent certissimum testimonium. In his apparet, hominem ne ratione quidem aliqua in speciem probabili motum esse ad scribendum.

Prout. 26.
1. Cor. 4.
Tit. 2.
2. Cor. 5.

X. Genere scriptionis admodum acri Lutherus est vsus. Quo nomine si qui Censoria virgula illum dignum iudicant, hi nae sapiendo faciunt, vt nihil sapiant. Nam vt exempla Sanctorum, & Scripturae autoritatem hic non adducam: rationibus grauissimis factum hoc non caruit. Fuit Carolstadius, vt habent Philippi verba, loco modo allegato, homo ferox, sine ingenio, sine doctrina, sine sensu communi, quem nullum vnquam humanitatis officium aut intelligere, aut facere animaduertimus, tantum abest, vt in eo significatio aliqua Spiritus sancti animaduersa sit. Imò extiterunt in eo manifesta signa impietatis. In tota enim doctrina solebat *ισθαίτην και σαοιστήν*. An tali nodo alius quaerendus e-

rat

rat cuneus? Taceo turbas ab ipso passim datas : taceo labem & maculam, quam ille Ecclesiae nuper refflorescenti aspererat : taceo periculum existimationis, quod inde redundabat in Lutherum, qui nullis rationibus à se amoliri poterat suspicionem Pontificiorum, quin illum conspirationis illius socium esse subinde calumniarentur.

XI. Scopus autem scripti hic est, Non tantum asserta doctrinae, quam hactenus de Coena tradiderat, veritate, crassum & bardum illud delirium Carolstadij, qui verba Institutionis, Hoc est corpus meum, sic interpretabatur, Hic sedet corpus meum, explodere: verum etiam matricem ipsam totius Sacramentariismi, figuratam sc. & tropicam verborum Christi expositionem eiusdemque corporis & sanguinis à Coena Dominica absentiam, excindere, pro qua utraq; tuenda in odium doctrinae & dignitatis Lutheranae, Carolstadius arma contra Lutherum sumpserat. Ut mirari satis nequeam eorum impudentiam, qui Lutherum ante motum hoc certamen à primo impugnati Papatus tempore, semper etiam in Sacramentaria sententia fuisse, comminisci non erubescunt.

*Ambrosius
VVolfius in
histor. Au.*

XII. Liber ipse contra caelestes Prophetas inscribitur. Hoc nomen tum à Luthero sortiti sunt hi, qui citra vocationem affectato Ministerio, de interna ac diuina vocatione ad Ministerium, de viua Dei voce, de Visionibus & colloquijs cum Deo multa iactabant: quorum primarius patronus fuit Carolstadius. qui ipse quoque scripto publico confessus est, sibi apparuisse virum quempiam, à quo sententiam suam de negotio Coenae primum accepit, quem ille Deum Patrem fuisse persuasus sit.

*Confess.
Orthodoxus
consensus.*

XIII. In quem eundem modum Cinglius scripsit, sibi in summo augore & difficultate defendendae suae sententiae de Coena constituto, in somnis *δοτο' μηχαυης* monitorem apparuisse (Ater fuerit, an albus, nihil memini, inquit) à quo responsionis & defensionis materiam acceperit. Dignas habent labra lactucas.

*In subsidio
Eucharistiae*

XIV. Partes libri sunt uatuor, Prooemium, *ἀνασυνδὴ* falsae sententiae duplex: *κατασυνδὴ* doctrinae vere, vna, eaq; *ἐγγραφή*
Quia

Quia enim partim scripturis, partim rationum argumentis, Carolitadius sententiam suam firmare nitebatur, proœmio absoluto, istorum firmamentorum partem primam Lutherus demolitur. Cui tractationi mox confirmationem veræ sententiæ, ex planis Scripturæ fundamentis subnectit. Quo peracto, rationum aduersantium robora Lutherus demolitus, suæ causæ nullo ex rationibus requisito firmamento, mox receptui canit.

XV. In proœmio *περὶ δευτερον* circumspèctissimè tractantur. Prospicit enim Lutherus futurum pro temporum ratione, vt in diuersa hominum iudicia causa ista incidat. Hic animos munit præceptor optimus, vt firmato iudicio, nihil vndequaq; damni accipiant: fidelissimi doctoris hac in parte functus officio, cuius partes sunt, non tantùm doctrinam puriorem fideliter proponere: sed quo modo ea ad vsum præsentis seculi accommodanda sit, diligenter ostendere.

XVI. In personarum ordine primi sunt Pontificij, qui ex isto Ecclesiæ Euangelicæ schismate, tripudij materiam captant, imò in spem amplam veniunt, ruituræ nostræ Ecclesiæ. His fidei Heroicæ Gorgana opponit Lutherus, sic argumentatus.

Si quæ ex Deo sunt opera, extingui vi humana nequeunt: quæ ex eodem non sunt, potentia nulla possunt conseruari neque debent etiam: friuolum est, vel de istorum interitu anxios vel de horum conseruatione sollicitos nos esse.

Doctrinæ Euangelij reformatæ alterutra est conditio, hoc est, aut ex Deo est, & sic extirpari nequit: aut non ex Deo est, & sic conseruari humana potentia nequit.

Igitur friuolum est, interitum eius metuere, si ex Deo est, vel de conseruatione laborare, si ex Deo non est.

Addit & alterum nihilominus Achillei roboris argumentum:

De conseruatione causæ alienæ, Deiq; solius propriæ, quæq; nobis nihilo, ipsi plurimum constat, & neq; seruata lucrum, neq; amissa damnum nobis parit, meritò nostrum quisq; potest esse securissimus.

3 Causa Euangelij sic est, vt dixi, comparata. Igitur de eius conseruatione possumus & debemus esse securissimi. Sic

3. Sic animis piorum munitis contra Papistarum tripudia, quæ metum nostratibus incutere queant, corollarij vice talem *συναγωγὴν* obijcit: Deus per contraria non rarò agit, ita vt cum maximum Verbo atq; operibus suis incrementum est daturus, summe ea infirmi patiatur, quo magis impios stultitia & infirmitate ista confundat excæcet atq; induret: cuius rei in Cruce Christi exemplum nobis euidens relictum est. Quid igitur? si per præsens schismatis ipsius scandalum idem in Ecclesia sua Deus efficiat. Viderint Pontificij, quàm probè Vates iste diuinaverit. Nos quidem mirandæ Dei omnipotentiae gratias immortales meritò agimus.

XVII. Secundo loco personam infirmorum, qui in cœnæ usu ex hoc dissidio turbantur, Lutherus in hoc graui scandalo considerat. Qui tales sunt, vt in causa ista hæsitent, his consultissimum fore putat: si omisso ad tempus Eucharistiae usu, in verbo Dei, fide ac charitate se exercent. Nitiitur hoc consilium ratione Paulina, qui dubio animo verat in sacris quicquam fieri: quia quicquid non ex fide profisciscatur, peccatum sit.

Rom. 14.

23.

XVIII. Tertia aduersariorum est persona, quos graphicè admodum depingit, idq; primum hac ferè nota. Sacramentarium & pavidus est spiritus, & simul etiam audacissimus atq; ferocissimus. Sed diuerso vtrumq; tempore. Pavidus est ac timidus, cum ex assensu hominum atq; approbatione multorum, nondum vires acquisiuit: hic humi repit, per cuniculos agit, clanculum virus suum spargit, fugit, nemine persequente, terret eum sonitus folij volantis, & fugit ad eum, quasi ad gladium. Vicissim, vbi applausu hominum potitus est, vbi sectam suam inualuisse videt: hic nihil isto est ferocius, nihil audacius atq; truculentius. O vatem in re verissima diuinum.

Leuit. 26.

2. Quid istuc verò est *πνεῦμα*? Hæc nota Spiritum arguit mendacem. Qui enim Spiritu domini agitur in causa Religionis, in eo vis intrepida Spiritus cœlestis sese manifestè exerit, nec quicquam moratus, vel applausum, vel aduersationem hominum, vel solus, vel cum paucissimis, causam veritatis apertè

B

tuetur

tueretur. Hæc vis olim in Elia & Ieremia: nostro seculo in Luthero se exeruit. At timidè profiteri causam veritatis, per occultas strophas sese clam insinuare, & tandem prætexere. Se olim non fuisse in tanta luce, & Spiritus plenum robur nondum sensisse: hoc fanatici, hoc malè sibi de veritate conscij Spiritus esse, Lutherus admonet, contra quem in bona causa nostra intrepide & summa cum fiducia nobis agendum esse docet. O monitorem, in re graui, fidelissimum.

XIX. Altera nota ad modum doctrinæ tractandæ Sacramentarijs vsitatum pertinet.

Ad hanc notam explicandam aliquot hypothesibus præmissis, opus est.

1. Deus opt. max. ex paterna bonitate, aperto clementiæ suæ thesauro, doctrinam Euangelij nobis quasi postliminiò rursus est largitus.

2. Huic cœlesti beneficio Satan est infensissimus, & quod vi hætenus efficere non poruit, nunc dolis ac fraudibus tentat per Pseudopphetas.

3. Bifariam autem in doctrina Euangelij nobiscum agit Deus. 1. externè: deinde internè: Externè quidem, per vocem prædicationis, & *σφραγidas*, id est, sigilla Sacramentorum. Internè per Spiritum sanctum, fidem, & similia dona.

4. Modus autem atq; ordo diuinæ actionis hic est, vt externa organa præcedant: internus fructus sequatur: adèd vt ster Deo sententia, interna illa dona, nisi per externa ista organa nemini conferre. Luc. 16. Tit. 3. Rom. 1.

Hunc ordinem diuinæ actionis partim inuenit, partim profusus è medio tollit Spiritus Sacramentarius: illud quidem permutando diuina: hoc, humana in res sacras inferendo: quod vtrumq; vitiosum est Exempli gratia, Aquam Baptismi constituit Christus, quo organo nobis interna conferatur regeneratio id est, Corporis & sanguinis sui Sacramentum propinat idem, vt hoc dignè frui, cum Christi Spiritu, intus per fidem coalescamus. Hic ingentes de Spiritu atq; interna fidei operatione

tionem

rione clamores Spiritus iste Sacramentarius excitat, negans A-
 qua fieri posse vt renouemur : cibo & potu fieri posse, vt cum
 Spiritu Christi coniungamur : Spiritus hæc esse munia, fidem
 hic solam operari. Hæc ordinis diuini est inuersio, qua Spi-
 ritus ipsius habitus, pro medio consequendi Spiritus ponitur. //
 gratia ante gratiam haberi docetur, & non tam ostenditur, quo
 modo S. S. ad nos, quàm quomodo nos ad S. S. venire debeamus.
 Rursus vbi de externis rebus Christus nil præcipiens in
 puritate mentis atq; fidei interno obsequio acquiescit, hic Spi-
 ritus Sacramentarius statutis externis omnia complet, Imagi-
 nes atq; altaria non fert in templis panem azimum exterminat,
 nomen Missæ & vocabulum Sacramenti abominatur, eleuatione
 dixis deuouet, habitum sacerdotalem atq; alios ritus adiphoro-
 ros anathemate ferit : hoc est, abrogat sancita, abroganda con-
 stituit, & quod Lutherus scite dixit, Faren scil. heraus / wa
 Gott hienein wil / Bmnd faren hienein / wa Gott heraus wil. Quod
 Satanicum esse, nemo pius est, quin intelligat.

XX. In controuersie ipsius tractatione ἀνεσκηδάσειν prima,
 primùm hoc nascitur ἀεβλήμα : Rectene fecerit Lutherus, qui
 Cœnam Dominicam, Sacramenti vocabulo indigitet. Partes
 ἐργασίας hæc sunt.

1. Ἐπιποροει Carolstadij est, Vox ista est ἀρεαφ. Con-
 cludit, Vsum eius repudiandum esse.
2. συγχώρησις Lutheri, esse ἀρεαφον : à Christo neque sic
 appellatam esse Cœnam, neque vt sic appelletur, præceptum
 esse.
3. ἀντεπιποροει : Sed neque ab eodem, ne sic appelletur,
 prohibitum esse.
4. ἀντέκλημα : Quis igitur Carolstadio interdicti istius po-
 testatem fecit?
5. ἀντεκτιγορία Carolstadij. Sed non nominatur Cœna eo,
 quo Christus appellauit nomine & Apostoli.
6. διαίφασσις Lutheri. Nam & Cœna Domini, & Panis ac
 Calix Domini appellatur, quæ sunt ἐργεαφα vocabula.

7. ἐπινοήθωσις: Sic igitur instituenda Carolstadij fuisset accusatio, si quid in ea valoris esse debuisset, Lutheranos præcipere ut Cœna appelleretur Sacramentum, & prohibere, ne eadem Cœna nuncupetur.

8. λήψις: At hoc ille salua conscientia de nobis scribere non potuit. Liberrimus enim cuiq; appellationum istarū vsus, tanquam rei adiaphoræ, conceditur.

9. πόρισμα: Tyrannidem igitur in Ecclesia exercet Carolstadius, qui libertatem istam in fidelibus carpit.

10. ἐπέκλησις: Christus corona in Scripturis nusquam appellatur. Nec peccauerit tamen, qui eum cordis sui coronam dixerit. Vocamus articulos fidei, capita Bibliorum. Nemo tamē ista meritò repræhendit.

11. Conclusio Lutheri talis est: Ut, quia libertas Christiana pari cum articulis fidei loco nobis esse debet, ita ut pro ea retinenda facienda sint, quæcunq; contra ipsam prohibentur; omittenda autem, quæcunq; contra ipsam præcipiuntur, vsurpatione istius vocabuli ad libertatem Christianam omninò pertinet: qui aliàs Sacramentum sic non appellaret, si sit cum gregalibus Carolstadij, tum verò demum necessariò sibi ista appellatione utendum sciat, ne quid libertatis Christianæ vsus ac professio damni accipiat.

XXI. Secundum caput est de præsentia Corporis & Sanguinis Dominici in Cœna. Eam Carolstadius, Sacramentarium Patriarcha, prorsus negavit. Hic fons, hæc origo fuit Sacramentarisimi: hæc eadem eius hodiè quoq; forma est atq; anima. Gariunt aliqui non de substantia corporis Christi præsentis in Cœna amplius esse inter partes controuersiam: sed de modo duntaxat præsentia. Hos aut nihil habere de controuersia ista perspectum, aut gnauiter esse impudentes, necesse est.

XXII. Sententiæ suæ fundamentum Carolstadius ex Scripturis primarium hoc habuit. Corporis in Cœna manducandi in verbis Institutionis mentionem nusquam fieri. Nam quod sic habeant Verba Christi, Accipite, edite, Hoc est corpus meum,

um, quod pro vobis traditur. Facite hoc in mei commemorationem: fallaciam compositionis & diuisionis committi, si quod edere iussit Christus, id ab eo corpus suum dictum fuisse quis interpretetur. Verbis enim istis, Hoc est corpus meum, nihil esse commune, cum præcedentibus verbis Accipiendi & Edendi, sed hunc esse Orationis istius Dominicæ nexum: Vos quidem discipuli mei edite hunc panem, & facite hoc in mei commemorationem. Ego verò Saluator vester hic adsum: en hic sedet corpus meum, quod pro vobis in cruce traditurus sum.

XXIII. Hæreticorum sententias reuelasse, perinde esse quispian ex veteribus dixit, atq; easdem refutasse. Quod vel maximè de hoc furore Carolstadij dici queat: Ausus est tamen ille rationibus in medium allatis pro eo defendendo contendere. Rationibus autem vsus est tribus, sanè tali furore quàm dignissimis.

1. à punctatione. Nam verbis istis, Hoc est corpus meum, præfixam esse notam puncti periodici.

2. à nota literarum, quæ fronti horum verborum data sit maiuscula. Igitur orationi huic cum præcedente nihil cõmune esse.

3. à regula grammatica. Nam quia adiectiuum pronomen $\tau\acute{\omega}\nu$, masculino nomini Panis in genere non conueniat: planissimum esse, orationem illam $\pi\acute{\epsilon}\delta\ \tau\acute{\omega}\nu$, ad Præcedentem, in qua fiat mentio Panis, non esse referendam.

XXIV. ἀναστροφή Lutheri sequentibus constat capitibus.

1. ἐκφώνημα: dolendum, eo vsq; humanam audaciam furoris progredi, vt Verba ista Testamenti Christi tam sædè discerperet & in scopas quasi dissolutas redigere ausit.

2. ῥόχασμα: Vix probabile esse, quin vel contra testimonium propriæ conscientiæ: vel ex mera atq; extrema desperatione tam improbè in re seria aduersarius ludat.

3. Canon interpretationis, et analogia fidei. Cum nullus articulus fidei sit, cum quo continua orationis series pugnet: impietatis esse, $\delta\iota\omicron\tau\acute{\omega}\nu\ \tau\acute{\omega}\nu\ \mu\eta\ \tau\acute{\omega}\nu\ \kappa\alpha\iota\ \tau\acute{\omega}\nu\ \chi\acute{\rho}\iota\sigma\tau\acute{\omega}\nu$, ad monstruosam istam rupturam orationis se conuertere.

4. Πίπληξής, Rem tanti momenti, talibus λίπολογίαις
καὶ Φλυαρογραφίαις superstruere, nimis stolidum esse.

5. A distributo ad non distributum vitiosè colligi: Puneta
aliquando diuersitatem orationis notant. Igitur idem fit et-
iam in presenti loco.

6. πικρὸν τὸ μὴ αἶπον ὡς αἶπον: Maiusculas non semper no-
uæ orationis notandæ causæ: sed dignitatis rerum significan-
dæ, aut memoriæ acuendæ gratia apponi.

7. παρὰ τὸ χῆμα τῆς λέξεως. Vocabulum enim τῶν est δε-
κλικὴν materiæ presentis, non relatū ad genus precedentis nomi-
nis. Quod vſitato ἑλληνισμῶ fieri, pueris etiam non ignotum est.

8. τὸ ἀποπν καὶ ἀδύατον. Si enim in priori hac parte ver-
borum Institutionis, interpretatio ista admittatur: in posteriori,
de Calice & Sanguine Christi, aut nulla, aut non nisi absurdissi-
ma interpretatio dari poterit.

9. Et quæ hic σρεβλότης foret in oratione Christi, si is in
cursu orationis continuo, vno & eodem temporis momento de
rebus diuersissimis, discipulorum sc. suorum manducatione, &
corporis sui selsione locutus fuisse, tandem rursus per saltum
ad materiam præsentem reuersus esse fingeretur, cum absoluta
ἐπιμβολῇ peregrina, manducationem in sui recordationem fa-
ciendam esse subiunxit?

10. Denique analogia rerum præsentium in hac causa etiam
repugnat.

Porrecto enim pane, cum edere eos iubet, solidioris substantiæ
facta mentione, & cibo prorsus analoge, id corpus suum esse di-
xit. Exhibito vino cum bibere iubet, analogia rerum iterum ob-
seruata, sanguinem suum id esse affirmavit: quod facturus nun-
quam fuerat, si esus illius potusq; rationem his ipsis verbis ex-
plicare animus illi non fuisset, idq; in mensa præcipue, & me-
dio q. cænæ conuiuio. Hactenus prior ἀνασπιδή.

XXV. κατὰ σπιδή Lutheri, de præsentia Corporis & sangui-
nis Christi in Cæna Dominica, testimonia firma continet, eaq;
omnia ἐγγραφῶν. Quorum primum ab analogia partium Sacra-
menti defumptum est. Parti-

Partium Sacramenti ab Euangelistis tribus & Apostolo vno
fidissimis Spiritus sancti amanuensibus descriptarum necesse est, *Matt. 26.*
mutuum esse respectum, & exactissimam quandam analogi- *Marc. 14.*
am, ita, vt quem sensum pars habet vna, is alteri & necessario *Luc. 22.*
congruat. *1. Cor. 11.*

Atqui posterioris partis ea est apud istos omnes descriptio,
quæ & continuum orationis nexum, & manifestam Sanguinis
Dominici in calice benedicto exhibitionem liquidissime de-
monstrat.

Igitur vt continua etiam sit orationis in parte series, & Cor-
poris Dominici in pane Benedicto certa exhibitio, necessario
consentaneum est.

XXVI. Quadruplici isti testimonio, secundo loco Pauli ad
Corinthios alius textus subiungitur: Calix benedictionis, cui *1. Cor. 10.*
benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi? & pa-
nis, quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi
est? ἐργασία huius loci primum est.

Συνοπικῆ 1. Fulminis instar locum hunc esse aduersus Sacra-
mentarios Lutherus pronuntiat, quo vel solo pij firmari, ad-
uersarij omnes confundi possint.

2. Cordis sui in tentatione, quam de hac controuersia susti-
nuerat, viam medicinam fuisse hunc locum Apostolicum,
Lutherus pronuntiat.

Secunda loci huius tractatio ἐνθυμηματικῆ est.

1. Panis est communicatio corporis Christi, inquit Pau-
lus, externo organo tribuens communicationem corporis
Christi. Friuolum igitur & fanaticum est, quod immensione
sua καὶ ὑπεροπεωτεία sua vti Sacramentarij, Fidei internæ
hoc acceptum ferunt.

2. Panis est communicatio corporis Christi. Falsum er-
go fuerit, quod beneficiorum, passionis atque efficaciam cor-
poris Christi participatio in Coena à nonnullis fingitur. Quod
si panis etiam horum bonorum communicatio foret, sequere-
tur, Iudam etiam atq; impios morte Christi participare. Quod
est longè absurdissimum. Fractio

3. Fractio distinctionem in Scriptura significat Esai. 58. Thre. 4.

Improbè igitur faciunt Sacramentarij, qui frustulationis manuarum necessitatem ex hac metaphora eliciunt.

4. Panis quem etiam nos frangimus, inquit Apostolus, est communicatio corporis Christi. Caret igitur fundamento Carolstadij hypothesis dicentis, Si maxime in prima Coena Christus corpus & sanguinem suum distribuisset: non tamen eandem fore sequentium etiam temporum rationem.

5. Panis est communicatio corporis Christi. Comedunt autem panem etiam indigni. Igitur corpore Christi comunicant. Quod si spiritali communionem non participant isti, ut sanè minimè participant; tertiam aliquam atq; intermediam corporis Christi communicationem ostendunt nobis Sacramentarij, quia Sacramentalem non concedant: cum nobis præter duos illos participandi corpore Christi modos, tertius non sit cognitus: Et tum non panem corporis, sed panem panis communicationem esse dicent.

Ultima huius loci tractatio est *περὸ βλημασικῆς*. Si enim hæc Pauli mens est, cur non nude dixit panis, quem frangimus, est corpus Christi? Resp. Ut sub sua quemq; portione, ex fracto pane, corpore Christi participare ostenderet.

I. Cor. II. XXVII. Testimonijs allatis Lutherus pro confirmanda corporis Christi & sanguinis præsentia in Coena Dominica, porrò alium Apostoli locum adiungit, qui sic habet, Quisquis manducaverit panem hunc, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. Hic locus *ἐλεγκτικὸς* à Luthero consideratur, idq; bifariam, ex parte sci. subiecti & prædicati, qua utraq; depravationi Sacramentarium erat obnoxius. 1. Depravatio ex parte subiecti talis est. Indignam manducationem illi interpretantur, vitiosam comemorationem passionum & mortis Dominicæ. ut indignè manducare simpliciter idem sit, quod mortem Domini non pie annunciare: Cui peccato demum ab istis reatus ille, de quo Apostolus verba facit tribuitur.

In hac depravatione Lutherus primum rursus notat Spiritus Sa-

tus Sacramentarij præpoſteram *ερεβλόπια*. Nam quod Apoſtolus de externa aſtione manducationis & bibitionis dicit, hoc illi ad internam infidelitatis labem ſimpliciter relatum volunt.

2. Fallaciam *τὸ συμβεβηκός* & *καὶ περὶ τὸ πῆ καὶ ἀπλῶς* annotat. In verbis Pauli duo ſunt 1. actio, eaque non vna, ſed duplex, manducatio ſci. & bibitio. 2. modus ſeu qualitas rei ſiue aſtionis, quæ eſt indignitas: quæ qualitas abſolutè conſiderata, infidelitatem quidem & contumeliam in Chriſtum ſignificat. Verùm hæc qualitas actionem hic determinat, Manducationem ſci. & bibitionem. Quod igitur indigna manducatio pro infidelitate ſimpliciter à Sacramentarijs capitur: modus rei cum re ipſa, & qualitas cum aſtione confunditur.

3. *τὸ ἀνάκλητον* conſiderat. Si ſubiectum de interna ſolum indignitate accipiendum eſt, ſequitur, non niſi vno modo peccatum indignitatis committi poſſe: quia vna eius peccati forma eſt. Atqui Apoſtolus duplicem hic peccati formam exprimit, vnam quæ manducando, alteram quæ bibendo indignè fiat. Igitur indigna manducatio & bibitio cum indignitate ipſa non ſimpliciter atq; abſolutè vnum eſt.

Altera deprauatio ſit ex parte prædicari: Reatum enim corporis & ſanguinis Domini, ſimpliciter pro Chriſti contumelia accipiunt Sacramentarij, & corpus ac ſanguinem Chriſti à pane & vino longiſſimè ſeiungunt. Contra hanc corruptelam ſic argumentatur Lutherus.

1. Reatus corporis & ſanguinis Chriſti in cœna contrahitur. Igitur illic præſentia eſſe neceſſe eſt.

2. Manducando panem indignè, reatus corporis: bibendo calicem indignè reatus ſanguinis Chriſti contrahitur. Igitur cum pane corpus, cum calice ſanguis Chriſti accipitur.

3. Qui non piè commemorat mortem Chriſti, non corporis, aut ſanguinis Chriſti ſeorſim reus, ſed in Chriſtum totum ſit iniurius. Ergo reatus iſte, cum hoc Sacramentali, qui indignè manducando & bibendo bifariam committitur, proſus non conuenit.

C

Vltimus

XXVIII. Ultimus locus ex eodem Apostolo desumptus est, qui sic habet: Qui indignè manducat & bibit, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Ex quo sic argumentatur Lutherus Iudicium, de quo Paulus loquitur non contrahitur, nisi ex reatu corporis Christi.

Iudicium illud manducando contrahitur.

Igitur corpus Christi manducatur.

XXIX. Ultima pars exercitus Carolstadiani manipulo furum, id est, ijs probatiunculis constat, quæ ex dictamine rationis humanæ sunt depromptæ. Quæ quamvis præteriri queant in hoc mysterio, tanquam responsis indignæ: *en περιστασις* tamen breuiter singulis responderetur.

XXX. Primum *νενοσφισμα* sic habet: Si in Cœna panis est corpus Christi: panem pro nobis traditum, crucifixumque esse consequitur.

Item Christus dicit esse Corpus suum, quod traditur sc. in mortem. Atqui tum non tradebatur in mortem: sed in cruce demum. Igitur corpus Christi participari in cœna malè dicitur.

1. Responder Lutherus, errorem esse *παρα τὸ ἐπιμενον*. Si naturaliter panis esse corpus Christi diceretur, tum sequeretur collectio. Atqui id nemo dixerit pius. Falsò igitur sic colligitur.

2. *ἐν τῷ παραδειγματι*. Ioannes dicit de Christo, Hic est agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Atqui ea tum Christus non tollebat: sed in cruce demum. Hoc igitur modo colligendi sequetur, Christum tum falsò prædicatum fuisse à Ioanne agnum Dei, qui tollat peccata mundi. Item Christus dicit, Ego sum bonus pastor, quia pono animam meam pro ouibus. Atqui tum in synagoga Iudaica versans, nondum ponebat animam suam pro ouibus. Igitur bonus pastor verè dici non potuit. Similia dicenda forent de alijs dictis, Ego do istis vitam æternam: Ego sanctifico me pro ipsis &c.

Iohan. 10.

Iohan. 19.

3. *τὸ βιάσθαι*. Si verba ista Cœnæ respiciunt corpus Christi sedens: hac vi collectionis sequitur, Christum pro nobis non esse crucifixum: quia sedens corpus, crucifixum pro nobis dici non posset.

proffer. Sin hic temporis differentia admittitur, vt nunc quidē se-
dere corp^o Christi: postea verò suo tempore crucifigi dicatur: cur
istic idem responsum valere nō possit, ratio nulla ostendi potest.

4. Ferrum candens vulgò merum ignem esse dicimus: & ta-
men nemo tam absurdus est, vt vnus essentia in alteram factam
permutationem putet: sed hac phrasi diuersæ essentia arctissimè
iunctæ esse significantur. Quid ni idem in Cœnæ negotio locum
habere queat? Sic cum de homine Christo prædicatur, quod De-
us sit, naturarum non tollitur discrimen: sed vnio arctissima si-
gnificatur, quæ talis est, vt vbi homo est, ibi sit Deus: & vice ver-
sa: Deus quidem in homine corporaliter: homo autem in Deo
propter gratiam vnionis personaliter.

5. *Ἰστανόρθωσις*: Rectius longè facerent isti fanatici, si omisis-
sionis suæ argutijs, vel simpliciter in fide omnipotentia ac ve-
ritatis diuinæ acquiescerent: vel si argutari omnino ipsis liberet,
ex more Scriptorum et proprietatibus linguarum istud facerent:
vel ad figuram saltem Synecdoches se reciperent, qua fieri con-
suetum est, vt rebus duabus intellectis, vna tantum eaq; præstan-
tior exprimitur.

XXXI. Secundū *παρέσυγμα* rationis sic habet: Christus ius-
sit panem comedere. Igitur corpus Christi in cœna non præbetur.
Huic primū Lutherus simplicem *ἀρνησιν* opponit. Nusq; iube-
mur panē comedere. 2. *κατάφασιν* corpus suum iussit comedere. *Iohan. 6.*
3. *δοσάδειν*: dixit enim, accipite, edite, Hoc est corpus meum.

XXXII. Tertia *κηνοτομία* sic habet: Christus dixit, Caro mea
non prodest: Igitur corpus Christi non est in cœna præsens. Lu-
theri responsio his constat capitibus.

1. Est *ἀγνοια ἐλέγχω*: prodesse enim & præsentem esse non
vnum habent *ἐλεγχον*.

2. Deductio *πρός τὸ ἀδύατον*. Si sequitur, Caro Christi
non prodest: Igitur in cœna corpus Christi non est: sequetur ea-
dem ratione, idem nuspiam esse.

3. Deductio ad incommodum. Si caro Christi non prodest,
multo minus Panis & Vinum proderit. Igitur ne hæc quidem e-
runt in Sacramento, ac proinde nullum Sacramentum erit.

4. Crimen falsi: Non dicit Christus, Mea caro non prodest: sed, Caro non prodest. De carne autem sua dicit, Caro mea verè cibus est.

5. Error *παρὰ τὸ πᾶν καὶ ἀπλῶς*. Caro enim isto loco non carnis substantiam significat aut naturam (hanc enim inutilem Christus non assumpsit) sed carnalem sensum. Loquitur enim ex hypothesi Capernaitarum. Perperam igitur colligitur, Carnalis sensus non prodest. Igitur caro omninò non prodest.

6. *ἐπιπίμησης*. Caro Christi non prodesse dicitur. Profit autem panis & vinum, ab istis propositum. Apage scelus & blasphemia.

XXXIII. Quartum *παροδοξόν* tale est. Christus dicit, Esse corpus suum, quod frangitur. At fractioni id non fuit obnoxium. Fractionis ergo voce intelligitur eius passio, vt huius fructus, non corporis manducatio nobis promitti videatur.

Lutherus 2. negat interpretationem esse *αἰαλογὴν* Scripturæ. Nam frange rede externa passione nusquam accipitur.

2. *ἀπεροδιόνισον*. Quid enim ad rem, quod Christo os nulum fructum fuit?

3. Atqui fractionem de distributione intelligendam esse, supra iam admonitum est.

4. *Ἰπιφορεῖ*. Quod si distribuitur corpus: præsens vt sit, necesse est.

5. *προκατάληψις*. Quod enim pro nobis frangi dicitur: fructum passionis & beneficiorum in cæna esse requirendum ostendere voluit.

XXXIII. Quinta huius tractationis parte Mendacium committitur: Insimulantur enim nostræ Ecclesiæ, quasi in his doceatur Salus & remissio peccatorum esse ex frusto panis. Cui mendacio simplex negatio sufficit. Vt tamen pateat innocentia nostræ doctrinæ, Non pani, sed verbo Dei tribuitur, quicquid ex Cæna fructuum nostris hominibus proponitur. Et vt magis pateat calumnia, tam non nudo pani vis salutis attribuitur, vt ne corpus quidem & sanguis Domini hac in parte proficit,

profit, imò ne Christus quidem etiam in cruce cum omni sua passione atq; morte, etiam deuotissimè consideratis, si absit verbum, si verbum inquit absit, hoc est, promissio, quæ nos de voluntate Dei certos facit.

2. De peccatorum autem remissione bifariam docetur. 1. Quomodo ea primùm impetrata, & quibus meritis parta sit. 2. Quomodo nobis applicetur. Illud in cruce factum est: hoc fit in verbo atq; Sacramentis. Quod si hanc ergo appeto, hinc mihi requirenda est: hinc enim distribuitur propter vim verbi ac promissionis, quæ tanta est, vt si nudus etiam panis verbo isto instructus sit, inde abesse remissio peccatorum non possit.

XXXV. Vltima *Φλυαρολόγημα* tale est Christi corpus in vltima Cœna fuisse mortale: nunc immortale esse: proinde pro nobis dari, ac consequenter distribui non amplius posse. Quod si nunc corpus Christi non exhibetur: ne tum quidem in prima cœna fuit exhibitum: quia eadem cum illa prima nobis hodie etiam Cœna est.

Capita responsionis Lutheranae hæc sunt:

1. Corpus Christi semel traditum est: sanguis semel fusus est.
2. Efficacia autem huius, nullius nec temporis vel loci est propria: sed est omnium temporum.
3. Mihi igitur traditur, tibiq; corpus Domini, nobis sanguis eius funditur, cum eius in verbo & Sacramentis fit distributio.

XXXVI. Reliqui leuioris armaturæ milites sunt, & fanaticæ obiectiones, quas paucis Lutherus perstringit.

Si in Cœna esset corpus Christi, cælo descendendum illi atq; ascendendum esset: Atqui in cælis est, vsque ad consummationem seculi. Resp. Non fieri descensum, neque opus eo esse. Vidit Stephanus Iesum, sed non cælo egressum, verùm stantem à dextris Dei. Nec ratio regni Christi à fanaticis intelligitur, qui in omnibus locis est, & teste Paulo, omnia implet.

2. Matth. 16. Christus variatione subita Petre & Petri vtitur. Igitur in Cœna etiam verbis rerum est diuersitas. Resp. Po-

fito illo, non hoc in rebus disparatis sequitur. Atqui orationis vtrobiq; ingens etiam est diuersitas.

3. Matt. 27. dicitur. Si dixerint, hinc aut istic est Christus, nolite credere. Lutherani dicunt illud hic de Cœna. Igitur illis non est credendum. Ref. Differunt hæc duo, si de Christo loquar in concreto: & si de corpore & sanguine Christi loquar. De toto Christo, eiusque regno male dicitur, Hic vel illic est: non enim venit regnum Dei cum obseruatione: personis scil. locis aut temporibus alligatum: sed intus in nobis est. Quamuis hinc non sequitur, Christum nullibi: sed potius vbiq; esse & omnia implere. De corpore autem Christi rectè dicitur, Id in cœna esse, non quidem cum obseruatione, quasi circumstantijs loci, temporis &c. alligatum: sed voluntate Christi ac promissione, quæ est liberrima & ceriissima.

XXXVII. Colophonis loco notandæ sunt ex libro Lutheri regulæ, aphorismi, theoremata & vaticinia, quæ magnum in Theologia vsum habent.

1. Vaticinium de Sacramentarismo. Diabolus nondum prorsus in publicum prodijt: habet adhuc aliquid in recessu, quod dudum olfeci: id proferatur in lucem, cum Deo visum fuerit.

2. Pro libertate Christiana non minus, quàm pro articulo fidei est pugnandum.

3. Principium Sacramentarismi est, Non possum credere, quia ratione non comprehendo.

4. Ad Sacramentarismum profitendum non est opus Spiritu sancto: sed cuius natura ipsa sufficit.

5. Omnes articuli fidei captum rationis humanæ superant.

6. Si quid credendum Scriptura proponit, τὸ πᾶν semper in verbis retinendum, nisi expressus & manifestus articulus fidei contrarium cogat.

7. Fides non apicibus aut punctis niti potest: sed pro fundamento, clara, perspicua, expressa Scripturæ verba requirit.

8. Si quis opinioni humanæ superstruere articulum fidei audeat: is nihil non in Religione ausit.

Regu-

9. Regulis Crammaticis fides in religione non niti potest.
10. Etiam manifestis Scripturæ dictis instructi vix aduersus Diabolum consistimus: quid sine istis nobis futurum sit?
11. Ratio scortum est Diaboli.
12. Natiua lingua est Regina in Interpretatione Scripturæ.
13. Si totus mundus doctrinam nostram de cœna improber & reiiciat, hoc floccifaciendum est. Mirum enim non est, multos in hac materia errare: Mirum potius est, aliquos superesse, qui de ea rectè sentiant, quantumuis paucos.
14. Sophisticis suis argutijs Sacramentarij paulatim eò deuenient, vt negent Diuinitatem Christi. Qui enim negat Panem esse corpus, eadem facilitate negabit, Hominem esse Deum. Rationi enim vtrumq; pariter est credibile.
15. De Sacramentismo idem quod de Arrianismo dici potest, quod Credentibus in credulitatem: incredulis crudelitatem afferat: Et Epicurismum manifestum pariet nobis. Vix enim timor & reuerentia conseruari haec potuit, dum verum corpus Christi in cœna esse creditum fuit. Quid fiet, si panis & vinum duntaxat in cœna esse mundo persuadebitur? Deus nostri misereatur, errantes conuertat, nos conseruet.

Amen.

F I N I S

